

ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2014. június-július-augusztus
XXXII. évfolyam, II. szám

Tisztelt Tagtársak, Hölgyek, Urak!

Oly sok minden történik, hogy arról nehéz így háromhavonta beszámolni. Éppen ezért, kérek mindenkit, ha teheti, kövesse a honlapunkat, ahol sokkal frissebb és gazdagabb beszámolókat talál(hat). Például a Városliget védelme érdekében végzett munkánkról is...

Részt vettünk az Ybl Miklós bicentenáriumi eseményein (www.Ybl2014), szeretnénk - a Nemzeti Panteon Alapítvánnyal együttműködve - felújítani, restaurálni a Mester síremlékét a Kerepesi temetőben. Az IPM júniusi számában első pesti megbízatásáról, az általa tervezett Unger-házról található hatoldalas, illusztrált cikket... Gyűjtünk a Budapest folyóirat régi évfolyamainak internetes elérhetőségének költségeire. Folyik a fontos helytörténeti munka. Készülnek az újabb templomos könyvek, még az idén megjelennek a VII. és a XI. kerületi templomait bemutató köteteink Fabó Bea szerkesztésében és "Veli bejtől a ferences mártíroktól" címmel a II. kerület összes emléktábláját ismertető könyvünk a II. Kerületi Csoport munkájának eredményeként. Elkészült a Pesterzsébeti Csoport munkája, a Pesterzsébetről és Óvári Arthur építészetéről szóló DVD.

„Lapzárta után” kerül sor Egyesületünk idei közgyűlésére, melyen megtárgyaljuk az elmúlt év ügyeit, „közhasznúsági jelentését”, a tárgyév terveit, anyagi helyzetét. Július 10-12-e között lesz a Város és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra) idei, immár XXXIII. Országos Találkozója. A helyszín: Mezőkövesd. Aki szívesen részt venne az eseményen, tekintse meg a programot a szervezet honlapján (www.hungarianostr.hu), mely már elérhető a miénkről is egy kattintással.

Kellemes, épített és természeti örökségünk védelmében is eredményes nyarat mindenkinek!

Ráday Mihály

Városliget vagy Múzeumliget

Bizonyára legtöbb tagtársunk értesült arról a küzdelemről, amit egyesületünk és más civil szervezetek vívnak a Városliget megmentéséért, mégis szép számú tagságunk nem mindegyike olvassa elnökünk írásait, honlapunkat, van „képben”, ezért leírom. Nem segít a sajtó, közmédia a tisztánlátásban, sőt... Egyesületünknek komoly érdeme van abban, hogy alig pár éve sikerült megakadályozni a **Szépművészeti Múzeum** előtti liftgépház építést, a Nemzeti Emlékhely Hősök tere és múzeum megszenteltetését, mely a kultúra helyett a turizmus érdekeit akarta elvtelenül kiszolgálni. Tudjuk, azt az EU támogatást fordították a **Várkert-bazár** műemléki felújítására. Sok éves adósság volt ez, melyben annyiszor felemelte szavát az Egyesület. Most van okunk ennek is örülni, az érdemben részt kérni. Ám talán a legnagyobb tét és küzdelem most folyik: **200 éves, Közparknak adományozott, és akként használt, a Világörökség pufferezónáját képező védett Városligetet be akarják építeni!** A szándékról Andrassy úti múzeum-negyedként, Múcsarnok háta mögötti 1 új múzeumként már hallottunk, de nem lehetett komolyan venni, mígnem **2013 nyarán kiírták az ötletpályázatot a Múzeumligetre.** De hát ki vesz egy ötletet komolyan: 6 új múzeum, a meglévő 7 mellé? Ugyan! Ilyen örült nincsen! De van! Elköltöztetni a Néprajzi múzeumot, a Nemzeti Galériát, még egy Fotómúzeumot, még egy Zeneházat, Építészeti

Múzeumot, Tudás- és Élményközpontot, Pajtaszínházat, vendéglátóhelyeket és sok- sok mélygarázst – csak éppen életet adó Városligetet nem! Az ingatlanfejlesztők úgy fogalmazták meg ezt a pályázatot, hogy csak utólag kérték meg a szakmai szervezeteket, legyenek zsűritagok. Egyedül a Magyar Urbanisztikai Társaság mondott nemet, és leírta álláspontját. Egyesületünket persze meg sem hívták, pedig korábban kíváncsiak voltak véleményünkre a zsűrikben is. Semmi lehetőség nem volt arra, hogy más helyszínt, üresen álló épületeket megvizsgáljanak múzeumként hasznosítani. A biztosítékot az verte ki, hogy az **Országgyűlés a 2013.évi CCXLII. számú „sarkalatos törvényben” fölé emelte ezt az ingatlanfejlesztést a Főváros és a Budapesti Agglomeráció törvényeinek, fejlesztési-rendezési építési szabályozási jogszabályainak! Ez alkotmányossági kérdéseket is felvet.** Már kiírták a **nemzetközi építészeti tervpályázatot** –május végi határidővel, anélkül, hogy bármilyen hatásvizsgálat készült volna. Egyetlen hivatalos lehetősége volt a civileknek: a Városliget Építési Szabályzat partnerségi egyeztetésben április 16-ig leírhattuk véleményünket: „Budapesti Városvédő Egyesület nem ért egyet a Városliget el- illetve beépítésével...ugyanakkor fontosnak tartja a Városliget mint közpark felújítását, a zöldterület és zöldfelület növelését.” „A Budapesti Városvédő Egyesület az egész Fővárosban, a Főváros teljes területében gondolkodik...a múzeumi funkciók, feladatkörök egy helyre való koncentrálása helyett, azok különböző, más-más helyen való megjelenése előmozdítaná az egyes kerületek, különböző városi csomópontok felértékelődését.” Bízunk benne, hogy Ráday Mihály, Garay Klára írásai, petíciók, sok-sok civil erőfeszítés meghozza az eredményt, és belátják, és baán-ják, hogy annyi közpénzt fecsértek egy káros agyrémre, mely újabb Budapest elleni támadás (volt)! –Hol van már „a jövő:Csipak”!?

dr. Buzna Margit városépítész, elnökségi tag

A Vigadó, a magyar kultúra fönixként feltámadt épülete

A magyar építészet egyedülálló alkotása a Duna-parton álló pesti Vigadó. A Feszli Frigyes tervezte palota százötven esztendő múltja a magyar történelem örömteli és tragikus időszakait egyaránt felidézi. Még gazdagabb örökség tárul elénk, ha a korábban a Vigadó helyén állt, annak elődjének tekinthető, a reformkorban épült régi pesti Vigadó, franciás nevén Redoute (Redut) épületének pár évtizedes történetét is figyelemmel kísérik.

Ez az elődépület a magyar klasszicizmus neves építésze, Pollack Mihály (1773-1855) egyik kiemelkedő pesti alkotása volt. Az épület, amelynek a „szívét” a nagyméretű táncterem képezte, az akkori pesti városmag északi részén, a Duna-parthoz közel emelkedett.

A főhomlokzatával a budai várra tekintő Redutnak nevezett Vigadó középízalitjának ünnepélyességét a hat ion oszlop fölé helyezett háromszögű oromzatot díszítő szobrok adták.¹

Ez az épület adott otthont az 1841-ben alakult Iparegyesület aligazgatója, Kossuth Lajos kezdeményezésére szervezett Országos Iparmű-kiállításoknak. A Redoute helyiségeiben az első, 1842. augusztus 25-én megnyílt kiállításon 213 kiállító 298 kiállítási tárgyát mintegy tizennégyezren tekintették meg. A harmadik, 1846. évi kiállítást, amelynek fővédnökségét József nádor vállalta, már a Magyar Nemzeti Múzeum akkor elkészült épületében rendezték meg. A Redoute épülete 1848. július 5-én tett szert politikai nevezetességre, ugyanis ezen a napon a forradalmi országgyűlés itt ülésezett, Kossuth Lajos, Deák Ferenc és gróf Széchenyi István részvételével.² Csak ezzel a számunkra dicső történelmi szereppel indokolható, hogy a szabadságharc idején, 1849.május 15-én a budai várat védő Heinrich

1

Bibó István: Pollack Mihály. Budapest, 2008. 118-124. old.

2 Holló Szilvia Andrea: A pesti Vigadó. Tündérpalota a Duna partján. Budapest, 2014. 28. old.

Hentzi osztrák tábornok, bár ezt semmiféle harcászati ok nem indokolta, a budai várból ágyukkal lövette az épületet, ezáltal megsemmisítve a magyarországi klasszicizmus egyik legigényesebb szobrászati dísszel ellátott alkotását. Hentzi lövegeitől leégett továbbá a pesti Duna-sor harminckét új háza, az Angol királyné szálló, a Lipót-templom, a mázsaház és a Diána-fürdő.

A Redoute épületéből megmenekült egyik csillárt a Terézvárosi Szent Teréz-plébániatemplomba helyezték át, így ez a reprezentatív igényű iparművészeti alkotás a XXI. században is emlékeztet a reformkori bálók világára.

Tizenhat évig állt az eredeti épület, amelynek „romhalmazzá válása” után újabb tizenhat évnek kellett eltelnie, amíg a megsemmisült épület helyett az új vigalmi palota felépült.

Az új épület felépítésének gondolata 1853-ban merült fel. Ezen év márciusában Hild József (1789-1867) kapott megbízást Pest város tanácsától a tervek elkészítésére. Három évvel ezután egy részvénytársaság alakult a beruházás megszervezésére. Hild terveinek átdolgozására 1858-ban egy pesti német családban született, Münchenben képzett fiatal építész, Feszl Frigyes (1821-1884) kérték fel. A Habsburg birodalom olasz háborúja miatt a terveket csak 1860 tavaszán fogadták el.

A megsemmisült Redoute helyén Feszl tervei alapján emelt új épületet ugyan az építkezés során szintén Redoute-nak nevezték, később, megnyitásakor Vigardának – az utóbbi nevet a pestiek sokat gúnyolták és helyette sokáig továbbra is a Redoute nevet használták, de végül is az épülettel kapcsolatban a Vigadó név állandósult. Három utcai homlokzata közül a Dunára tekintő a legmonumentálisabb, öttengelyes középső részét, egytengelyes szélsőrizalitok fogják közre.³

Feszl Vigadója az első épület, amelyen mind a külső, mind a belső ornamentika használatban magyar nemzeti formakincs alkalmazásának igénye megjelenik. Az oszlopfejezeteken kifaragott bajuszos férfifejek, mellett az építész előszeretettel alkalmazta a vitézkötést.

A vitézkötés, mint díszítő motívum használata az egyik megnyilvánulása volt annak, hogy Feszl Frigyes romantikus építészeti stílusán belül a nemzeti formakincset keresve a magyar huszárok mentéjén és a magyar népviseleteknél előforduló paszomány-ornamentikával utalt a magyarság ízlés világára. Saját korában sem a művészeti-, sem a nagyközönség nem fogadta megértéssel Feszl ornamentális újításait.

A XIX. század második felének legnépszerűbb magyar hetilapja, a Vasárnap Ujság a következő, részben kritikus hangú szavakkal számolt be a Vigadó megnyitásáról:

Az 1865-ki farsang főeseménye a Redoute termeinek megnyitása volt. Már hónapok óta ez képezte a kíváncsiság tárgyát, jobbára csak erről beszélgetett a pesti ember s szerette elképzelni, hogy e hatalmas termekben mily szépen fog hangozni a magyar zene s mi ennél is édesebb, a magyar szó, országgyűlési követek ékes beszédű szájából....

Noha a vigadó külső alakja s belső fölosztása a legkülönbözőbb hibáztatások, kifogások s megrovások tárgya: valljuk be őszintén azon igazán nagyszerű benyomást, mit e fényesen világított óriási arányok a megdöbbentő szemléltre gyakorolnak.

Nincs fejedelem, legyen az még oly hatalmas kinek szégyenére válnának e termek s tán nem tulozunk, midőn azt állítjuk, hogy alig van közterem bármely európai fővárosban, mely a mienkkel legalább roppantság tekintetében, mérkőzhetnék, s a mit aesthetikai szépség tekintetében elmulasztott, azt belsőleg legalább elfedik a virágok, a szőnyegek, a tükrök s a fölötte ragyogó kivilágítás.”⁴

Feszl Frigyes mozaikkal kívánta díszíteni a belső falfelületeket, azonban Pest város tanácsa – külföldi mintára – a festészeti alkotásokkal való díszítést választott. Ezáltal a Vigadó lett az első középület, amelyet freskókkal díszítettek. Ezekkel a feladatokkal a még pályájuk elején járó művészeket, Lotz Károlyt (1833-1904), és Than Mórt (1829-1899) bízták meg, akik, javadalmazását állami ösztöndíjjal biztosították. A témaválasztásban kikötésként szerepelt, hogy a magyar regék világát is megjelenítsék.⁵

Az épület fölépcsőházában Árgyélus királyfi és Tündér Ilona ábrázolása megfelelően bizonyult mind a történelmi, mind a nemzeti elvárások szempontjából. A Csemegetárnak nevezett helyiséget részben Lotz

³ Komárik Dénes: Feszl Frigyes (1821-1884). Budapest, 1993. 79. old.

⁴ A városi vigadó (redoute) megnyitása: Vasárnapi Ujság 1865. 12. évfolyam 4. szám január 22. 40-41. old.

⁵ Szvoboda Dománnszky Gabriella: Árgyélus királyfi és Tündérszép Ilona a Vigadóban. In: Kultusz, mű identitás. Szerk.: Kalla Zsuzsa, Takáts József, Tverdota György. Budapest, 2005. 234-245. old.

Károly, részben Than Mór aranyozott hátterű falképei díszítették, ezekhez járult Wagner Sándornak (1838-1919) Mátyás királyt és a legyőzött cseh vitézt, Holubárt bemutató alkotása. A Vigadó szobrászati díszítésének elkészítése hosszú időt vett igénybe. Alexy Károly (1823- 1880) nevéhez - többek között - a külső pilléreken elhelyezett, táncolók csoportjait megjelenítő domborművek is fűződnek.

A homlokzati szobrok a Vigadó utca felől a következő személyeket ábrázolják: Zsigmond király, Mária Terézia, IV. Béla, Pest-Pilis-Solt vármegye címere, Széchenyi István, Hunyadi János, Nagy Lajos király, a magyar államcímér, Mátyás király, Zrínyi Miklós, József nádor, Szilágyi Erzsébet, Pest város címere, Varula Jakab polgármester, Árpád fejedelem, Attila hun király. A belső szobrászati díszítés érdekében 1882-ben hirdettek pályázatot, amelyen kilenc szobrász vett részt ⁶ A pályázati felhívásban három méter magas, sóskúti mészkőből faragott alkotásokat vártak el. A bizottsági tárgyalásokon szerepet vállalt Feszly Frigyes, majd az ő 1884-ben bekövetkezett halála után, Ybl Miklós (1814-1891). A Nagyteremben különböző nemzetek táncait ábrázoló négy szobrot helyeztek el: Brzorád [Bezerédy] Gyula alkotta meg a csárdás szobrát, Stróbl Alajos nevéhez két tánc szobra fűződik, a Fandago és a Menüett, a Polonézt az ő tanítványa, Füredi (Führer) Richárd készítette el 1899-ben. Érdekes, hogy Stróblnak a korszak két híres és népszerű művésznője állt modellt: a Fandangónál Hegyi Aranka, a Polonézénél Pálmai Ilka. A hosszú huzavona után elkészült szobrok az olcsó anyagnak tekintett horganyöntvények⁷ helyett, a még költség takarékosabbnak számító gipszből készültek el. A két utolsó szobrot 1901. októberében helyezték fel posztamentumokra. A Kisterem szobrai, a XIX. század végének sokat foglalkoztatott művészei mintázták az 1880-as évek közepén. Donáth Gyula (1850-1909) Népdal című alkotása Füredi Mihály színészt, Kiss György (1852-1919) Szavalat című szobra Lendvay Márton színművészt, Szécsi [Schefcsik] Antal (1856-1904) Népzene című műve Bihari János zeneszerzőt, hegedűművészt és végül Vasadi Ferenc (1848-1916) Magyar zene című alkotása Tinódi Lantos Sebestyén XVI. századi lantzenést, krónikást ábrázolta.

A második világháború harcai a magyar főváros épületállományában súlyos károkat okozott. Látványos sebek keletkeztek, különösen a pesti Duna-part Margit híd és Erzsébet híd közötti szakaszán, a pesti Vigadóban sok érték veszett el a bombatámadások következtében, többek között a teljes belső szobrászati, és részben a festészeti díszítés is megsemmisült.

Napjainkban a Vigadó, mint a fönixmadár, amely poraiból megelevenedik, újra a XIX. századi pompájában tekinthető meg.

Millisits Máté művészettörténész, művelődéstörténész

PROGRAMAJÁNLÓ

EPRESKERTI ESTÉK

2014. június 13. péntek 19:00

Balázs Árpád- Baranyi Ferenc: Vádoló múltunk kamaraopera

koncertszerű előadásban csendül fel 2014. június 13. pénteken 19 órai kezdettel az Epres kert Barokk Kálváriáján. Cím: **Budapest, 1063 Kmetty Gy. u. 26-28.**

⁶ Nagy Ildikó: A pesti Vigadó szobrai és szobrászai. In: Romantikus kastély. Tanulmányok Komárik Dénes tiszteletére. Szerk. : Vadas Ferenc. Budapest, 2004. 345-355. old.

⁷ Horganyöntvényből készültek a XIX. századi magyar művészet több alkotása, így például a Parlament kupolacsarnokának királysobrai, vagy a Szent István-bazilika kupolájának evangélista ábrázolásai.

EPRESKERTI ESTÉK MŰSORÁRÓL:

A Rákoshegyi Bartók Zeneház Közalapítvány 2010-ben Erkel Ferenc születésének 200. évfordulójára keresett alkotókat, akik egy "Erkel Mementót" készítenek, a Bánk bán történelmi folytatásaként. Megelevenedik II. Endre királyunk tétovasága, - gyermekei: Szent Erzsébet víziója, a kis hercegek: Béla és Kálmán gondolatatai, valamint a király második asszonya, Jolanta politikai cselekvése is. Utalunk, a pilisszеткиereszti kolostor megalapítására, ahová a meráni asszony- Gertrudis szarkofágja került, melyeket képileg is bemutatunk.

A zene és szöveg, akár ma is aktuális lehet, mottója, s megbékélés, a szeretet.
"Vádolunk, nem védünk, itt kell e földön élnünk!"

Szereposztás: II. Endre: Massányi Viktor, Jolanta: Bokor Jutta, Erzsébet: Cecilia Lloyd
János érsek: Jekl László, Béla- Kálmán hercegek: Cecilia LLOYD- Bokor Jutta
Kónikás. Karsai Istán színész
Monarchia Vonósnégyes- művészeti vezető: Suster Andrea
Vetítés: Kelemen Zoltán

MEGHÍVÓ

A Budapesti Városvédő Egyesület és az V. kerület, Belváros-Lipótváros régi hagyományához híven
június 20-án, pénteken 16 órakor
a **Podmaniczky Frigyes** szülőházán általunk (V. ker., Ferenczy István u. 12.) elhelyezett
emléktáblát koszorúzza.

Az immár hagyományosan a báró születésének napján szervezett megemlékezésen beszédet mond

Ráday Mihály elnök
a Budapesti Városvédő Egyesület nevében.
Szeretettel várunk mindenkit!

MEGHÍVÓ

A Város- és Faluvédő Alapítvány idén is megrendezi a **Podmaniczky díjasok országos találkozóját. Találkozókat 2014. június 21-én, szombaton tartjuk Aszódon, Podmaniczky Frigyes születésének 190. évfordulóján. Lőrinc Csaba lelkész úr és gyülekezete ad otthont rendezvényünknek az evangélikus templomban.**

Vendégeinket 10:30 - 11 óra között frissítő itallal, pogácsával várjuk a templom kertjében.
(Szeretettel várjuk a családtagokat, és az érdeklődőket is.)

Program: 11:10-től koszorúzás, beszédet mond Ráday Mihály
11:30-tól koncert a templomban

12:30-tól Dr. Czaga Viktória tart előadást Aszód földesura-Budapest vőlegénye címmel
Részvételi szándékukat jelezzék *Vitkay Katalin* alapítványi elnöknél gheimer@t-online.hu
06/30/366 0183, levélcím: 1173 Rétihéja utca 40.

MEGHÍVÓ

A neves építész, Dr. Neuschloss Kornél születésének 150. évfordulója alkalmából Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzata és a Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara emléktábla avatást szervez. Időpont: 2014. június 16. (hétfő) 16.30 óra

Helyszín: Budapest, XIV. kerület Gervay u. 33., egyben Gyarmat utca 96. (Gyarmat - Fűrész -Gervay utca sarok). Minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők!

CSOPORTÜLÉSEK, PROGRAMOK

Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!

Fotós csoport: minden hónap harmadik keddjén 16:00 tartja szokásos összeövetelét az egyesület székhelyén. Időpontok: **június 17., július 15. és augusztus 19.**

Panteon csoport: folytatják az adatgyűjtést és a fotódokumentációs munkát

Közlekedési csoport: minden szerdán 17 órától az Egyesület székhelyén

Környezetvédelmi csoport:

A környezetvédelmi Csoport szeretettel vár minden érdeklődőt a Liget galériában tartandó előadásra.

Címe: **Értjük-e a fák nyelvét?** A rendezvény Gosztola Kitti Jó fa, jó hely című kiállításának zárása.

Időpont: **június 5-én 17 órától** Helyszín: Liget Galéria 1146 Ajtósi Dürer sor 5. A kiállítás megtekinthető 2014. május 8. 18 órától június 5-ig. Szerdától hétfőig 14-18 óráig.

Július-augusztusban nyári szünetet tartunk.

Templomtörténeti csoport: programjaikkal kapcsolatban kérjük figyeljék egyesületünk honlapját!
www.varosvedo.hu

Csendvédelmi Bizottság:

minden hónap 3. szerdáján, du. 16 órakor tartja ülését az egyesület székhelyén. Június hónapban. A "Teremtés a kibontakozás, a Fejlődés keretei között, a Krisztusban" című konferencia kiértékelése. A BVE tagjai közül Ilyés Melinda és Dr.Széchezy Béla József tartott előadást jó eredménnyel. Július és augusztus hónapban az október 22-i Tudományos Ülés előkészítése az elsődleges feladat. Ennek során tematikus feldolgozásra kerülnek a következő témák: Az etika oktatás tartalmi kibővítése az Alaptörvény szellemében; javaslat. Ajánlás a hitoktatás kibővítésére az embertani, tudományos és városgondozási szempontok szerint. Veszteségek az etikai értékrend területén.

Várostörténeti és Ipartörténeti csoport:

2014. június 8. vasárnap 16:00 koszorúzással egybekötött megemlékezést szervez Thék Endre (1842. nov. 1- 1919. jún.8.) bútorgyáros sírjánál, az Új köztemetőben található sírjánál (30. körönd 1)

Emlékbeszédet mond: Millisits Máté művészettörténész, művelődéstörténész

Találkozás a temető főbejáratánál: 15. 50 perckor

2014. július 25. 13:00 koszorúzással egybekötött megemlékezést szervez Feszli Frigyes (1821..február 20.- 1884. július 25) építész síremlékénél, a Fiumei úti temetőbe található sírjánál (34/1-2-1).

Emlékbeszédet mond: Millisits Máté művészettörténész, művelődéstörténész

Találkozás a temető bejáratánál: 12.45 órakor

I. kerületi városvédő csoport: csoportüléseiket **minden hónap 3. szerdáján tartják 13 órakor** a Budavári Művelődési Házban (BEM6)

MINDEN ÉRDEKLŐDŐT ÖRÖMMEL FOGADUNK!

II. kerületi városvédő csoport: programjaikkal kapcsolatban kérjük figyeljék egyesületünk honlapját!
www.varosvedo.hu

III. kerületi városvédő csoport: a továbbiakban a csoport az Óbudai Baráti Körrel közösen szervez programokat.

Terézvárosi csoport:

A helytörténeti klubdelutánokat minden hónap második keddjén 17 órakor az Eötvös 10 Közösségi és Kulturális Színtér pincéjében tartjuk! Helyszín: 1067 Budapest VI. kerület, Eötvös u.10.

Mesélő házak sorozat következő programja **2014. június 10.**

Az egykori Egyedi palota ma a postások otthona. A palota története és a Postamúzeum története sok izgalmat ígér. Vendégünk lesz Kisfaludi Júlia, a múzeum igazgatónője is.

Keresztül-kasul Terézvároson szombatoként 10-12 óráig

2014. június 14. 10 óra Találkozás az Operaház előtt. Ezúttal a Révay utca titkait kutatjuk. Ez a rövid kis utca sok érdekes helyet rejt, ahová a sétánk során betérünk majd.Júliusban és augusztusban nyári szünet.

Józsefvárosi csoport: programjaikról kérjük tájékozódjanak honlapunkról: www.varosvedo.hu

Kőbányai csoport: programjaikról kérjük tájékozódjanak honlapunkról: www.varosvedo.hu

XIII. kerületi csoport:

A XIII. kerületi Városvédő Csoport június hónapban tart csak összejövetelt, július és augusztus hónapban nyári szünet.

2014. június 17-én 10 órakor gyülekezünk a Budapest XIII. Váci út 50. számú épületben. Bejárat a CIVILEK HÁZA feliratú ajtónál. A program: Az Árpád-házi Szent Margit templomot nézzük meg. A programot vezeti: Németh Marietta csoportvezető.

XV. ker. csoport / MÁV Telep Baráti Köre KHE/ :

Június 15. vasárnap 16 óra MÁV telepi Ósrákosi Református Templom (1155. Budapest, Széchenyi út 18.) PROTESTÁNS ÉPÍTÉSZEK HETE NYITÓ ESEMÉNYE a Budapesti Városvédő Egyesület Vároستörténeti csoport és a MÁV Telep Baráti Köre KHE közös szervezésében: Csaba Rezső református templomépítészete III.

A templom aulájában kiállítás: Tisza István munkásságáról, Kálvin és a protestantizmus elterjedéséről, a MÁV Telep történetéből. A templomtérben Millisits Máté művelődéstörténész, művészettörténész, a BVE szakmai alelnöke előadása a három XX. századi református építész géniuszról, amelynek címe:

"Református építészek Kós Károlytól Szeghelly Bálinton át Csaba Rezsőig" (Csaba Rezső trilógia III. előadás.) Az előadás után kötetlen beszélgetés és szeretet ünnepség a Budapest-Rákospalotai-Újvárosi Református Egyházközösséggel közös szervezésben. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Július, augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk.

Pesterzsébeti Városvédő Csoport:

2014. augusztus 31. (vasárnap) 10 óra 30 perc

Helyszín: Pestszenterzsébet-Kossuthfalva - Szent Lajos plébániatemplom (1204 Budapest, Szent Lajos tér 1. a Damjanich u. 45. sz. épülettel szemben) A kossuthfalvi búcsú alkalmával az Épületlátogató séta résztvevői a körmenethez csatlakoznak, majd megtekintik a Szent Lajos plébániatemplomot, ahol Szláby Tibor plébános úr ünnepi megemlékezéssel fogadja a résztvevőket. A templomban "A magyar keresztény egyház évezredes történelme" címmel vetített képes előadásra kerül sor. Előadó: Óváry Gábor csoportvezető

Promontor-Tétény munkacsoport:

Június, július és augusztus hónapban nyári szünetet tartanak.

Soroksári Grassalkovich Kör:

06.12-én, 06.26-án, 07.10-én, 07.31-én, 08.14-én, 08.28-án tartja következő üléseit minden alkalommal 17 órakor a Közösségi Házban (Bp., XXIII. kerület, Grassalkovich út 154.)

Rákoshegyi Bartók Zeneház (XVII. kerület, Budapest – Rákoshegy, Hunyadi u. 50.)

Programjaik a www.bartokzenehaz.hu honlapon olvashatók.

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

Jeles évfordulók

Hild József a hazai klasszicizmusnak és a reformkornak a legtöbbet alkotó építésze 225 éve, 1789. december 8-án született a pesti Újépületben (Neugebäude), és Pesten halt meg **1867.** március 6-án.

Apja Hild János (1766-1811) 1786-ban érkezett Pestre, József nádor megbecsült építőmestere, az Újépület (1786-tól kezdték építeni, Isidore Gannavale tervezte) építésvezetője volt. A Nádor felkérésére 1805-ben Hild János készítette el a város északi (a mai körúton túlra) bővítését is tartalmazó fejlesztési tervét. Egy mondat a tervből: „**A Duna part egész hosszában érvényesüljön!**” A terveket a bécsi udvar **1808-ban** fogadta el. Ekkor **alakult meg a Szépítő Bizottmány**, ami hosszú évekre rendeletekkel írta elő a várost formáló munkálatok kereteit. (A Hild János urbanisztikai emlékérmét 2012-ben az Újlipótváros érdemelte ki, és a Hollán Ernő u. elején helyezték el.)

Hild József iskoláit 1799-1804 között a piaristák gimnáziumában eminens diákként végezte, majd a Bécsi Művészeti Akadémia hallgatója volt. Ennek befejezése után az **Esterházyak udvari építésze**,

Charles Moreau (1758-1841) irodájában dolgozott Kismartonban és Bécsben. A szakmai tudnivalókat már nála elsajátította. Apja munkáinál sok gyakorlati ismeretet szerzett, majd halála után 1813-ban építőmesteri engedélyért folyamodott. A kérelmet a Helytartótanács több gyakorlatot követelve elutasította, pedig ekkor már apja cégét valójában ő irányította anyja, Hild Klára neve alatt, Pollack Mihály és nagybátyja, Hild Vince kezessége mellett. Hild 1816-ban saját költségén Itáliába utazott, Nápolyban, Rómában, Firenzében és Milánóban folytatta tanulmányait. Különösen a reneszánsz építészet és az ókeresztény templomok szerkezetei érdekelték. 1820-as hazatérése után (bár mesterlevele továbbra sem volt), hamarosan elismert lett, már száz legényt foglalkoztatott. Nála dolgozott Felix Paur müncheni építész (1832-1927) és unokatestvére Hild Károly is. **1836-ban a Bécsi Akadémia Pollack Mihállyal (1773-1855) együtt felvette rendes tagjai közé.** Az 1838-as nagy dunai árvíz okozta károk helyreállításánál szerepe tovább nőtt. (1838-ban 457, 1839-ben 397, 1840-ben 174, 1841-ben 131 tervet adtak be az árvízkárok utáni újjáépítésekre. Újabb 12 építőmestert is foglalkoztattak a céhek külön engedélyével. Korai épületei még földszintesek.) 1842-ban a város díszpolgárává választották. Magyar sors: **Az építőmester jogot 1843-ben, 54 évesen** egy városnyi általa tervezett épülettel a háta mögött **kapta meg.** Mindig új ismeretekre vágyott. Még 1845-ben is tett tanulmányutat Németországban. Végül **1854-ben** kimagasló tevékenységéért **kinevezték „Pest város architektor-építésze”-vé.** A méltó elismerés sokáig nem tartott. 1861-ben megvonták az 1854-től a várostól kapott 1000 Ft-os fizetését. Magánélete rosszul alakult, felesége Carolina Ritter elhalálozott. Fia, Rafael lovassági kapitány kifizetetlen váltóit, tetemes adósságát át kellett vállalnia. 53 ezer Ft értékben csődpert indítottak ellene. Anyagi helyzete megrendült. ferenchalmi villáját kénytelen volt eladni, és egyre olcsóbb lakásokat bérelt. A csődeljárás alatt 1856-tól laktak a Béla u. 3-ban (Vigyázó F.u.4.), a Király u.78-ban (1858). Rokona, Karl Hild által kibocsátott kifizetetlen váltók (25.620 Ft) is rá maradtak. Kőfaragó mesterének, a pilisborosjenői Joseph Kellendorfernek is nehézségek árán tudott fizetni.

Végül **szegényen és elfeledve halt meg 78 évesen** az Arany János utca 14. sz. házban (akkor ez volt a **Lipótváros Főutcája**). Haláláról a *Fővárosi Lapok*-ban egyetlen sorral emlékeztek meg: „*Hild József ismeretes pesti építész tegnapelőtt 79 éves korában meghalt.*” Még a könyvtárát is elárverezték. (269 tételből állt 900 Ft értékben. Voltak benne Goethe, Schiller, Rousseau, Voltaire kötetek és számos építészeti szakkönyv, köztük 5 db G. Semper könyvés Palladio munkák.) **Polgári épületei:** Sosem volt hazánknak építész, aki közelítőleg annyi megvalósult épülettervet készített volna, mint Hild József. Európai méretekben is hatalmas három bazilikánk építésében évtizedekig dolgozott, az egri bazilika teljes mértékben az ő nevéhez fűződik. A világi építészetben játszott szerepe azonban még jelentősebb. Legalább **900 tervet adott be, nagyrészt 2-3 emeletes épületekre** főleg a pesti Belvárosban. (Összehasonlításképpen: Pest-Budának a reformkorban kb. 5000 épülete volt. Belváros 695, Lipótváros 385, Terézváros 1679, Józsefváros 1166, Ferencváros 506.) Mások munkáitól jellemzően eltérő bérház típusa, ma is meghatározó a belvárosi házak között. Klasszicizmusa, sok szakíró szerint Pollack Mihályénál „ember-közelibb” volt. A szabadságharc utáni épületeinél, főleg az 1860-as évektől, már a romantika, majd a historizmus ízlésvilága is megjelenik.

A pesti Duna part épületgyűjtése: Hild József a klasszicista Pest meghatározó építésze. *József nádor írta egy 19. sz. eleji jelentésében: „Pest-Buda a Monarchia legszebb városává lesz”.* **Európa szerte híressé lett a pesti Duna part, a Kirakodó térrel, Hild 1820-40 között épült klasszicista fehér házaival.** Az egykori külföldi utazók (Christian Andersen, John Paget, Julia Pardoe) elragadtatással írtak róla útinaplóikban. Hild József Duna parti házai sajnos az 1849-es Hentzi féle bombázásokat, és azt követő tűzvészeket nem mind éltek túl. Sajnos a páratlan látvány a történelmi viharoknak áldozatul esett. Mára a Feldunasoron a régi paloták helyén közintézmények és szecessziós szálloda állnak. A klasszicista Duna part látványát már csak a korabeli művészeti alkotásokról (pl. Rudolf Alt vedutáiról, C.P. Vasquez gróf térképeinek szelvényeiről és Ludwig Rochbock metszetein) csodálhatjuk.

Sok fontos terünket szinte csak Hild épületei állták körül. A dunaparti **Széchenyi téren** (régén Kirakodó tér) kívül **Hild-épületek határozták meg a József nádor tér** (egykor Só tér) **arculatát.** Házaik közül a 8. sz. gróf Almássy Józsefnek, a 10. sz. gróf Cziráki Józsefnek, a 11. sz. Sacelláry Demeternek a 12. sz. Kéhrer Ferencnek épült, míg az 1. sz. alatti **Gross-ház 1824-ben épült. E házban volt a híres**

„**Blumenstöckl**” kocsmá, ahol Hild József is szívesen időzött. A **Vörösmarty téren** (egykor Színház tér) az 5. sz. Grabovszky Konstantin, a 6. sz. Lyka Anasztáz háza. Lakóépületei általában mind a négy oldalról körbeépített, négyzetes alaprajzú telkeken álltak. Bejáratainál és az emeleteken szeretett oszlopsorokat felállítani, a kapuk aljai dongaboltozatos, kazettásak voltak, melyekhez henger alakú lépcsőházak társultak. Nagy ablakokat, világos márvány lépcsőházakat épített. Az ablakokat nem kökeretezte, a földszinteken félkörívesek voltak. Az udvar és a lépcsőházak kialakításában megfigyelhető Andreas Palladio (1508-1580) hatása. Házainak jellemzői az egyenletes, nyugodt tagolás, kevés dísz, a vízszintes elemek kiemelése. A homlokzat egyszerű, legtöbbször csak a középrizalitot hangsúlyozta.

Belvárosban: a Kirakódó piactéren (Széchenyi tér) a **Lloyd-palota**, (1827, Kereskedő Pitvar, 1851-től Lloyd) térre néző nagytermével, benne oszlopsorral, üvegfalal erkélyével Pest legszebb hangversenyterme volt. Hild látványos és jól használható épületet tervezett. A Nemzeti Kaszinó is ide költözött. A **Diana-fürdő**, **1822**, udvarán Diana szoborral (Pfeiffer Ignác működtette Duna vízzel, amit felmelegítettek. Utódja, Alpár Ignác eklektikus épülete ma a Belügyminisztérium. Az **Európa Szállót**, **1850**, a helyén álló két épület összevonásával alakította ki (Ullmann és a Wieser-házak 1853, melyeket előzőleg Ő tervezett. Az Ullmann-ház díszterme a „kék bálterem” legszebb hazai klasszicista bálterem volt Pesten.). 12 évig (1836-48) lakott itt Széchenyi István gróf is. Az 1867-es Kiegyezés ünnepekor a külföldi uralkodóházak tagjai és hazai főrendek szálltak itt meg. (A városegyesítéskor 1873-ban a Walesi herceg, VII. Edward is bálózott benne.) **Nákó-palota** lebegő lépcsőfokokkal, **1827-29**, gazdag kultúrtörténeti emlékekkel. Mindezek lebontva. Itt volt Barabás Miklós műterme, ahol Széchenyi képét is megfestette. Clark Ádám (1811-1866) szüleinek írt levelében említi, hogy Pest legmonumentálisabb épületében van a szállása. Valaha a déli szomszédja volt a **Libasinszky-ház**, 1826, később a Szász-Koburg hercegi család vásárolta meg, és Hauszmann Alajos 1874-ben alakította át főúri palotává. Helyükön ma a Gresham Biztosító szecessziós palotája (Négy Évszak Hotel) áll. **Tänzer-ház**, **1836-37**, az **MTA mellett**, a megrendelő ácsmester klasszicista háza egykor a Dunára nézett. Ma is megtekinthetjük az **utolsó fennmaradt Duna sori timpanonos, oszlopos**, hatalmas palotát, belső részében átalakítások történtek. (Akadémia/Arany J. utca sarkán.) Az **Angol Királynő Szálló**, **1834**, a „Kiegyezés Háza” a Nagyhid u-ban. Itt lakott hosszú évekig Deák Ferenc is (emléktáblával jelölve). Helyén a Deák F. utcában modern épület áll. Petőfi utca 3. a **Károlyi-Trattner-ház**, **1832**, (ahol az MTA a székháza 1864-es elkészültéig, bérelt helyiségeket) fakockás burkolatának maradványai máig is járhatunk az átjáró házban. Október 6-a utcai **Derra-ház**, **1838**, (József A. u. sarokház, Derra Naum görög textilkereskedő leányát, Katalint vette el Sina Simon báró) és a 7. sz. 1833-ban épült **Marczibányi Mártonnak**. A Magyar Földhitel Intézetnek 1867-től Wieser Ferenc, majd Diescher József alakította át, ma az MTA használatában van. A földszinten dór oszloprend van a 3 hajós főbejáratnál, és kazettás szegmensdonga boltozat. Az I. em. árkados, a III. emeleten, vasoszlopokon nyugvó folyosók vannak. Az I. em. reprezentatív teremsorral, freskóval, házi kápolnával rendelkezik, a kis szalonban Psiché elrablása freskóval. Az árvíz után (1840) épült a Nádor u. 5. alatt a **Tigris Fogadó** (Demjén-ház) melyben Kossuth Lajos is megszállt. A 18. sz. alatti Ullmann Móric-ház 1853-ban, a Váci u. 9. alatti **Hét választófejedelem-ház** 1840-ben épült. (Sok történelmi esemény helyszíne. A gyermek Liszt Ferenc is fellépett itt.). Az 1845-46-ben **Deák Ferenc u. 21.** alatti házban **alapította meg 1846-ban Pest első festőiskoláját Marastoni Jakab**. Nála kezdték karrierjüket Zichy Mihály és Lotz Károly festők is. A **Pesti Magyar Kereskedelmi Bank épületét**, az egykori Harmincad hivatal helyén (ma Gerbaud cukrászda a Vörösmarty téren) emelte, ma átépítve láthatjuk. **1842-ben** Hild áttervezte kétemeletesre a **régi Városházát**, felül körbe szobrokkal. (A régi Erzsébet-híd építése miatt bontották le.) A **pesti lipótvárosi plébánia templomot (Bazilika)** 1845-ben még klasszicista stílusban kezdte tervezni, görögkereszt alaprajzzal, négy toronnyal és kupolával. 1851-től építik, de Hild 1867-es halála miatt bejezése Ybl Miklósrá, (**1814-1891**) belső berendezése pedig Kauser Józsefre maradt. Ybl már felhasználta a historizmus (neoreneszánsz elemek) gazdag formakincsét. 1905-re fejezték be. (Kupolája 1868. január 22-én beomlott. Ybl a törmelék anyag egy részét a ferencvárosi templom kis teraszához használta fel.) Csak az altemplomot tekinthetjük Hild szellemében megmaradt térkompozíciónak. Hild a tervezésért és a végzett munkájáért sem kapott fizetést. Hild épület a híres **Reáltanoda** (1855-57), ahol számtalan építésünk is kezdett, ma Eötvös József Gimnázium. (Dór

pilaszterekkel tagolt előtér, földszinten szegmensíves boltozatos folyosók, emeleten poroszsüveg boltozatok, dongabontozatos tantermek, kosárisíves pince.) Itt volt székháza a Magyar Mérnök és Építész Egyletnek 1872-től.

További Hild lakóházak: Váci u. 4. (Bene Ferencnek), Zrínyi utca 4. (Karczag Benjáminnak), 9. (Fabinyi Jánosnak), Mérleg u.11. (Szapáryné gróf Csáky Juliannának). Jellegzetes Hildes belsővel: patkóíves lépcsőház, húzott kő lépcsőfokok, íves kő konzolokon függőfolyosók pálcátagos kovácsoltvas korlátokkal stb. Az Október 6. utca 3. sz. átjáró ház (gr. Almássy Józsefnek), a 19. sz. 1844-ben épült Boskovitz-házban később Feszl Frigyes a Légrády testvéreknek nyomdát alakított ki. Zrínyi u. 18. (Bajzát-ház), Nádor u. 12. (Döring-ház), 30. (Forinyák-ház), József Attila u. 3. 1825, Legrand József kávéháza lett. Nála szállt meg 1842 telén Christian Andersen a nagy meseköltő. Arany János u. 34-es belső udvaros nagyméretű házat Appiano József bankárnak tervezte 1836-ban. (Podmaniczky Frigyes is lakott benne.) Hild-ház volt az **Arany J. u. 14.** is. Utolsó lakása ebben volt, ő építette 1844-ben Schuller Károlynak. Ma szecessziós banképület. A szemben lévő **Arany J. u. 13./Nádor u. 19.** felújított 3 emeletes házat 1861-ben tervezte Schossberger Simon Vilmosnak. Az épület homlokzata romantikus, öntöttvas erkélyekkel, klasszicista belső udvarral, lebegő lépcsőkarokkal, legfelső szinten öntöttvas korlátos folyosókkal.

A Császár fürdő (1842, a budai Duna-parton) oszlopos gyógyudvara a klasszicista építészet egyik legharmonikusabb alkotása. Még 1803-ban Marczibányi István az Irgalmas barátoknak ajándékozta kórházuk fenntartására. Hild a régi kupolás török fürdőt is belefoglalta az újba. *Hunfalvy János írta 1859-ban: "egymás fölé rakott oszlopfolyosói, melyek a mélyebben fekvő tágas udvart tojásdad alakban környezik, kellemes benyomást tesznek".*

A Terézvárosban a Király utca 26. (1840) Jálics Ferenc bornagykereskedő házának hatalmas pincéjében több száz akó bort tárolhattak. A „Jális” bor Európa-szerte, sőt a tengeren túl is márkanév volt. Hild a pince építésénél, mint nagyvállalkozó mesterember vett részt. (VAM. Design Center). Melchior György pallérnak, akivel munkakapcsolatban is állt, a Jókai u. 4./Ó u.51. sz. alatt 1860-ban emelt bérházat. A spanyol származású **Valero-testvérek selyemgyára** a Kürt utcában, a palladianizmus jegyeit mutatta. Lebontás után a gyár átköltözött a Honvéd utcába, ahol Hild tervezte az új hatalmas klasszicista gyárépületet is. Ma védettség alatt áll. Az Erzsébet Kórházat 1856-ban emelte a Rózsák terén, (helyén Czigler Győző újabb épülete van).

A Józsefvárosban a régi *Kerepesi úton (Rákóczi út) 13.* sz. házat Hirschmüller Józsefnek építette 1837-ben. Itt született *Lechner Ödön építészünk (1845-1914)*, és itt laktak Doppler Ferenc és Károly zenészek, valamint Hubay (Huber) Jenő hegedűművész és zeneszerző. A 15. sz. Mattyasovszky Jánosnak készült 1839-ben. Ma Szlovák Intézet.

A Ferencvárosban: Kálvin téri ref. templom oszlopos timpanonja, és oldalkarzata (itt az árvízkarok jelentősek voltak). Hild tervezte 1845-ben az **Üllői út (49-51) Ferenc krt. sarkán a Mária Terézia gyalogsági laktanyát.** Kivitelezője Kasselik Ferenc pesti építőmester. 1848-ra készült el, csaknem 500 ezer forintba került. A hatalmas épületnek egy nagy középső (árkadsoros) és két szélső kisebb udvara van. Az Üllői úton a Széchenyi javaslatára felépített **Köztelek** (1846-50) háromemeletes tömb, oszlopsorral körülvett udvara a város legszebb tér megoldásával rendelkezett. Kasselik Ferenc volt az építőmester. Itt alakult meg a Magyar Mérnök Egylet 1867. május 20-án. Első elnöke Hollán Ernő, alelnöke Ybl Miklós. Azóta, mint sok más házat többször, méltatlanul átépítették. Hild-ház volt (1847) a Ráday utca 11-13, melyet Wieser Ferenc 1861-ben romantikus stílusban átépített a Tarczalots családnak.

Zuglóban a Hermina úti kápolna (1843-54) külső megjelenésén már a gótizáló-romantikát fedezhetjük fel, felszentelése csak 1856-ban történt. Itt a Városligetben alakította át 1842-ben Oláh Elek házat Bartl János vendéglős nyári nyaralójának, ahová még Liszt Ferenc is kijárt pihenni. Ma a Bethesda Gyermekkorház része. Emléktábla jelöli. (Bartl bérelte az 1830-as években az Angol Királynő Szállodát is.) **Deák téri ev. templom** főhomlokzata (építését 1797-ben Krausz M. kezdte, Pollack M. folytatta), befejezés 1856-ban Hildé). 1867-ben Gottgéb A. átalakította. Tetőszerkezetének megerősítése miatt tornyát 1875-ben bontották le. **Hűvösvölgyi villák:** Csendilla, (Budakeszi u. 73), a Hild-villát 1844, a Budakeszi u. 38. sz. alatt saját magának építette 55 éves korában, ennek tervei (4 korinthuszi oszlopon

nyugvó gerendázat és timpanon) a többi villára is hatással volt. A Diana u. 17. még áll. A Fácános vendégház dór oszlopsorával elpusztult.

Hild néhány vidéki épülete: Bár Hild József Pest-Buda meghatározó építésze, szerepe vidéken is ugyanolyan fontos. **Esztergomban** Ő fejezte be a hatalmas klasszicista **Bazilika** építését. (1822-ben kezdte Kühnel Pál, majd tíz év múlva Packh János folytatta, halála után kapta 1838-46-ig Hild József a megbízatást. 1856-ban szentelték fel. A hatalmas méretek szerkezeti újításokat tettek szükségessé. A kettős kupola külső héjazatot tartó része már 1840-ben íves vasszerkezetből épült. Kiemelkedő itteni munkái a Bibliotéka (1853), a Takarékpénztár (1860-62), a Papnevelő intézet (1861-65) épülete. Ezeknél Prokopp János (1825-1894) fiatal építész társa is közreműködött.

Hild munkája **Cegléden** a görögkereszt alaprajzú **ref. templom** (1834) és az Alföld katedrálisaként ismert **kunhegyesi ref. templom** (1839). Templomai állnak még Baján a Kálvária kápolna, a szilvásvárad kerék ref. templom 1836. Az **egri székesegyháza a legegyénibb** (1831-37) monumentális alkotása (oszlopos, timpanonos palládiános kivitel). Pyrker János László egri érsek (1772-1847) megbízója írta róla: *”Én – Palladio óta az új idők első építő mesterének tartom őt, mert különleges szépérzéssel megáldottan nem tud mást, mint szépet alkotni.”* **Kastélyai** közül kiemelem: a **csákvári** (Esterházy), a **gyömrői** (Teleki), a **bajnai** (Sándor-Metternich kastély, ami klasszicista, határozott tömegű, középső portikusszal épült, hasonlóan a többiekhez), **lovasberényi** Cziráky-kastély. Palladio hatása, a kastélyok és villák tájbeli elhelyezésénél is jelentkeznek.

Hidvégi Violetta főlevéltáros közlése szerint „gyűjteményükben 1808-1860 közötti időszakból 708 tervcsomagot őriznek, amelyek a nagy építész keze nyomát viselik.” Ezen kívül a BTM Kiscelli Múzeumában is találunk terveket. Mivel sírja (XXV. parcella 7.sor, 10.) a **Fiumei úti temetőben** a többszöri átköltöztetés miatt nem található, javasolom **emlékkő felállítását**, és méltó lenne utolsó lakásának házfalára (Arany J. u. 14.) **emléktáblát** elhelyezni. A Belvárosban a kicsi Hild tér őrzi a család nevét. Hild József könyvatos fél alakos képét Franz Eybl-től ismerjük. *Henszlmann Imre művészettörténész (1813-1888) írta egy helyen: „Az, hogy Pest jelenleg Európa legszebb városai közé tartozik, egyedül csak Hildnek, a mi pompás építészi arányérzékének köszönhető.”*

(Helyreigazítás: Megköszönöm Dr. Del Medico Imre kedves észrevételét előző cikkemhez az Astoria történetéről. Károlyiék nem 1945-ben, hanem 1946-ban tértek haza.)

dr. Horváth Péterné

Gyűjtés a Budapest folyóirat régi folyamainak digitalizálására

http://www.adjukossze.hu/kezdemenyazes/A_Budapest_folyoirat_regi_folyamai_az_interneten Ha valaki közvetlenül szeretne adományozni, a következő módon utaljon: Név: Summa Artium Nonprofit Kft. Bankszámla: 10300002-20193694-00003285, Közlemény: adomány – Budapest folyóirat digitalizálás. Ha külföldről utal az illető, akkor még a következő adatok kellenek: SWIFT code: mkkbhuhb, IBAN: hu56-1030-0002-2019-3694-0000-3285

KEN-EDI TRAVEL – UTAZZON A LEGJOBB ÁRON!
1067, Budapest, Teréz krt. 3. Tel: 278-2156, 278-2157
Nyitva: H-P 09:30-17:30

EGYNAPOS KIRÁNDULÁSOK

06.15.	VERESEGYHÁZ-GÖDÖLLŐ-MÁRIABESNYŐ busz, idvez., ebéd	4090 Ft/fő
06.21.	PÉCS ÉS A ZSOLNAY NEGYED busz, idvez.	5190 Ft/fő
06.22.	BALATONFÜRED-TIHANY-DÖRGICSE busz, idvez., borkóstoló	5290 Ft/fő
06.22.	SÁROSPATAK-VIZSOLY busz, idvez., ebéd	7490 Ft/fő
06.28.	LÉKA VÁRA-KÖSZEG busz, idvez.	6190 Ft/fő

06.28.	MORVAORSZÁGI KASTÉLYOK (Valtice, Lednice) busz, idvez.	6690 Ft/fő
06.28.	PANNONHALMA-ZIRC busz, idvez., ebéd	5990 Ft/fő
06.29.	BETLÉR-ROZSNYÓ-KRASZNAHORKA busz, idvez., ebéd	6990 Ft/fő
06.29.	KESZTHELY-TAPOLCA busz, idvez.	5990 Ft/fő
07.06.	ÉRSEKÚJVÁR-KOMARNO-TATA busz, idvez., ebéd	5290 Ft/fő
07.06.	ESZTERGOM-PÁRKÁNY-VISEGRÁD-SZENTENDRE busz, idvez, ebéd	4490 Ft/fő
07.06.	FEHÉRVÁRCSURGÓ-MÓR-MARTONVÁSÁR busz, idvez., ebéd	4990 Ft/fő
07.06.	POZSONY ÉS DÉVÉNY VÁRA busz, idvez.	4990 Ft/fő
07.12.	BÉCS-SCHÖNBRUNN busz, idvez.	5790 Ft/fő
07.19.	KISKÖRÚT A GARAM MENTÉN busz, idvez., ebéd	4990 Ft/fő
07.27.	DOBSINA-ROZSNYÓ busz, idvez., ebéd	6990 Ft/fő
07.27.	SZILVÁSVÁRAD-LILLAFÜRED-DIÓSGYŐR busz, idvez., ebéd	6290 Ft/fő
08.02.	ESZÉK-HARKÁNY-SIKLÓS-MÁRIAGYŰD busz, idvez., ebéd	6990 Ft/fő

VÁROSLÁTOGATÁSOK, NYARALÁSOK

06.11-15.	JESOLO nyaralás 5 nap 4 éj busz, idvez., 4 éj háromcsillagos szállodában, félpanzió, Padova-Treviso kirándulás	54900 Ft/fő
06.18-22.	ISZTRIAI KISKÖRÚT KRK-SZIGETI PIHENÉSSSEL 5 nap 4 éj busz, idvez., 4 éj kétszillagos szállodában svédasztalos félpanzióval, hajókirándulás, buszos kirándulások	59900 Ft/fő
07.09-13.	PLITVICEI TAVAK-KRK-SZIGET 5 nap 3 éj busz, idvez., 3 éj kétszillagos szállodában, svédasztalos félpanzió, varasdi városnézés	43900 Ft/fő
07.06-10.	KRK-SZIGET- OMISALJ nyaralás 5 nap 4 éj busz, idvez, 4 éj kétszillagos szállodában, svédasztalos félpanzió, Krk városlátogatás, omisalj városnézés, visszaúton varasdi városnézés	54900 Ft/fő
07.17-24.	KRK-SZIGET-OMISALJ nyaralás 8 nap 7 éj busz, idvez, 7 éj kétszillagos szállodában, svédasztalos félpanzió, esti és nappali KRK városlátogatás, 2 órás hajókirándulás, borkóstoló Vrbnikben házisonkával, sajttal, üdvözlőtallal	99900 Ft/fő
07.19-21.	MAGAS TÁTRA-DUNAJEC-NEDECZ VÁRA 3 nap 2 éj – busz, idvez, 2 éj háromcsillagos szállodában, reggeli, kirándulások	27900 Ft/fő
08.04-09.	HORVÁT-SZLOVÉN CSILLAGTÚRA 6 nap 5 éj busz, idvez., 5 éj kétszillagos szállodában, svédasztalos félpanzióval	74900 Ft/fő
08.09-12.	PRÁGA-KARLOVY VARY-CESKY KRUMLOV 4 nap 3 éj busz, idvez., 3 éj háromcsillagos szállodában, svédasztalos reggelivel	39900 Ft/fő

2014. ÉVI 160 OLDALAS KATALÓGUSUNK IRODÁNKBAN KÉRHETŐ!
KEN-EDI TRAVEL – Bp. 1067, Teréz krt. 3. 278-2156, 278-2157 www.keneditravel.hu

A programváltozás jogát partnereink és egyesületünk is fenntartja!

Telefon, fax: 321-1696

OTP 11705008-20092737-00000000

Adószám: 19729224-1-43

e-mail: budapesti@varosvedo.hu

honlap: www.varosvedo.hu

1126 Budapest, Szoboszlai u. 2-4.

Összeállította: Somodi Anett

A kiadásért felelős: Ráday Mihály